

Pravilnik o stručnoj spremi, stručnoj obuci, ispitima, dozvolama i ovlašćenjima osoblja službe veze kontrole letenja

Pravilnik je objavljen u "Službenom listu SFRJ", br. [12/88](#) i [20/92](#).

I. OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Ovim pravilnikom propisuju se stručna sprema, stručna obuka, ispiti i drugi uslovi koje mora da ispunjava osoblje službe veze kontrole letenja kao i dozvole i ovlašćenja za vršenje određenih stručnih poslova (u daljem tekstu: ovlašćenja).

Član 2.

Licu koje ima stručnu sprema propisanu ovim pravilnikom, koje je stručno obučeno, koje ispunjava propisane zdravstvene uslove i koje položi ispit za vršenje određenog stručnog posla izdaje se dozvola, odnosno upisuje se u dozvolu ovlašćenje za vršenje tog posla.

Član 3.

Pri prvom sticanju dozvole polaže se i poseban ispit za vršenje određenog stručnog posla.

U dozvolu iz stava 1. ovog člana može se upisati i novo ovlašćenje samo ako je lice završilo stručnu obuku, provelo propisano vreme na poslovima za koje se stručno obučava i položilo poseban ispit za vršenje tog posla.

Član 4.

Obim teorijskog dela ispita za sticanje dozvole i teorijskog dela posebnog ispita za vršenje određenog stručnog posla utvrđuje se programom za stručno obučavanje i proveravanje stručnosti osoblja službe veze kontrole letenja.

Član 5.

Stručna obuka za praktični deo ispita za sticanje dozvole, odnosno za upis ovlašćenja može se vršiti samo pod nadzorom lica koje ima dozvolu i upisano ovlašćenje instruktora.

Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana, ako se u eksploataciju uvodi novi uređaj za čije korišćenje nema lica sa odgovarajućom dozvolom, odnosno ovlašćenjem, stručnu obuku može da vrši lice koje ima dozvolu, odnosno ovlašćenje instruktora za uređaj koji je po svojim karakteristikama najbliži uređaju koji se uvodi u eksploataciju.

II. OSOBLJE SLUŽBE VEZE KONTROLE LETENJA

Član 6.

Licu koje spada u osoblje službe veze kontrole letenja koje je položilo ispit za vršenje određenog stručnog posla u službi veze kontrole letenja izdaje se dozvola za vršenje tih poslova.

Član 7.

Kandidat za polaganje ispita za sticanje dozvole mora imati završen najmanje IV stepen stručne sprema i najmanje šest meseci radnog iskustva na odgovarajućim poslovima.

Član 8.

Ispit za sticanje dozvole, odnosno ispit za sticanje ovlašćenja za vršenje određenih stručnih poslova (poseban ispit) sastoji se iz teorijskog i praktičnog dela.

Teorijski deo ispita sastoji se iz pismenog i usmenog dela.

Praktični deo ispita i posebni ispit proveravaju se primenjivanjem znanja stečenog u radu na određenoj vrsti poslova, vrsti i tipu uređaja i sistemu koji se koristi za odgovarajuću vrstu poslova.

Član 9.

Teorijski deo ispita za sticanje dozvole obuhvata:

- 1) telekomunikacione sisteme i uređaje u vazduhoplovstvu;
- 2) osnovi kontrole letenja: sistema vazduhoplovnog obaveštavanja;
- 3) vazduhoplovne procedure u stalnoj vazduhoplovnoj telekomunikacionoj mreži (u daljem tekstu: AFTN);
- 4) poznavanje engleskog jezika sa frazeologijom i skraćenicama u AFTN.

Član 10.

U obrazac dozvole lica koje spada u osoblje službe veze kontrole letenja, mogu se upisati ovlašćenja za vršenje sledećih poslova:

- 1) korektor saobraćaja službe veze;

- 2) kontrolor saobraćaja službe veze;
- 3) instruktor.

Član 11.

Prilikom prvog sticanja dozvole, lice koje spada u osoblje službe veze kontrole letenja polaže i poseban ispit za vršenje poslova korektora saobraćaja službe veze.

Član 12.

Teorijski deo posebnog ispita za sticanje ovlašćenja za vršenje poslova korektora saobraćaja službe veze obuhvata karakteristike vrste i tipa uređaja koji se koriste u određenom telekomunikacionom centru.

Član 13.

Na osnovu dozvole i upisanog ovlašćenja za vršenje poslova korektora saobraćaja službe veze, lice koje spada u osoblje službe veze kontrole letenja može da vrši poslove pripreme, obrade i predaje podataka preko računara po utvrđenoj metodologiji; korekcije podataka sa primarnom greškom dobijenih od računara; proveravanja rada periferne jedinice računara i intervencija kod kontrolora saobraćaja službe veze u slučaju neispravnosti na perifernoj jedinici AFTN; konverzije podataka sa drugih formata na format AFTN i obratno i obrade SITA-PTT procedure takvih poruka.

Član 14.

Za polaganje posebnog ispita za sticanje ovlašćenja za vršenje poslova kontrolora saobraćaja službe veze, lice koje spada u osoblje službe veze kontrole letenja mora da ispunjava sledeće uslove:

- 1) da poseduje važeću dozvolu;
- 2) da je najmanje dve godine po sticanju dozvole vršilo poslove korektora saobraćaja službe veze.

Član 15.

Teorijski deo posebnog ispita za sticanje ovlašćenja za vršenje poslova kontrolora saobraćaja službe veze obuhvata:

- 1) karakteristike vrste i tipa sistema uređaja koji se koriste u određenom telekomunikacionom centru;
- 2) vazduhoplovne procedure u AFTN.

Član 16.

Na osnovu dozvole i upisanog ovlašćenja za vršenje poslova kontrolora saobraćaja službe veze, lice koje spada u osoblje službe veze kontrole letenja može da vrši sledeće poslove: kontrolu protoka saobraćaja kroz telekomunikacioni računarski sistem; kontrolu stanja veza i perifernih jedinica; kontrolu ispravnosti rutiranja i derutiranja saobraćaja i liste distribucije kolektivnog upućivanja; kontrolu i proveru podataka dobijenih od računarskog sistema; obezbeđivanje neophodnih podataka za nastavak rada na rezervnom računarskom sistemu posle prekida rada osnovnog računarskog sistema; davanje potvrde o prijemu poruke o opasnosti.

Član 17.

Za polaganje posebnog ispita za sticanje ovlašćenja za vršenje poslova instruktora, lice koje spada u osoblje službe veze kontrole letenja mora da ispunjava sledeće uslove:

- 1) da poseduje važeću dozvolu;
- 2) da je najmanje tri godine po sticanju ovlašćenja kontrolora saobraćaja službe veze vršio te poslove.

Član 18.

Teorijski deo posebnog ispita za sticanje ovlašćenja za vršenje poslova instruktora obuhvata:

- 1) organizaciju rada;
- 2) metodiku nastave i obuke;
- 3) vazduhoplovne propise;
- 4) znanje engleskog jezika.

Član 19.

Na osnovu dozvole i upisanog ovlašćenja za vršenje poslova instruktora, lice koje spada u osoblje službe veze kontrole letenja može da vrši obuku za praktični deo ispita radi sticanja, produženja roka važenja i obnavljanja važenja dozvole, kao i proveru stručne sposobnosti radi produženja roka važenja i obnavljanja važenja dozvole.

III. ISPITI

Član 20.

Pismenu prijavu za polaganje ispita i posebnog ispita kandidat podnosi Saveznom sekretarijatu za saobraćaj i veze najdavnije 30 dana pre redovnog ispitnog roka.

Uz pismenu prijavu za polaganje ispita i posebnog ispita, kandidat podnosi dokaze o ispunjavanju propisanih uslova, i to da je stručno obučen, da je proveo određeno vreme na odgovarajućim poslovima i da je izvršena uplata naknade za proveravanje stručne sposobnosti.

Uz pismenu prijavu za polaganje ispita za sticanje dozvole, pored dokaza iz stava 2. ovog člana, kandidat je dužan da podnese dokaz o odgovarajućoj stručnoj spremi.

Pismenu prijavu kandidat podnosi i kad polaže popravni ispit.

Član 21.

Savezni sekretarijat za saobraćaj i veze, po prijemu prijave za polaganje ispita, utvrđuje da li kandidat ispunjava propisane uslove za polaganje ispita.

Ako Savezni sekretarijat za saobraćaj i veze utvrdi da kandidat ispunjava propisane uslove, u roku od 30 dana od dana prijema prijave donosi rešenje o formiranju Komisije za polaganje ispita (u daljem tekstu: Komisija), u kome se određuje broj članova i sastav Komisije, dan, čas i mesto polaganja ispita. Dan polaganja ispita ne može biti određen u roku kraćem od 15 dana od dana uručenja rešenja kandidatu, osim ako kandidat zatraži da ispit polaže pre tog roka.

Član 22.

Komisija se sastoji od predsednika, potrebnog broja članova i sekretara Komisije.

Broj članova Komisije utvrđuje se zavisno od broja predmeta, odnosno obima praktičnog dela ispita, pri čemu jedan član Komisije može biti ispitivač najviše za tri predmeta.

Za člana Komisije za teorijski deo ispita može biti imenovano lice koje ima najmanje isti stepen stručne sprema kao i kandidat za polaganje ispita, a za člana Komisije za praktični deo ispita, kao i za predsednika Komisije - lice koje ima i odgovarajuću dozvolu i upisano ovlašćenje za koje kandidat polaže ispit.

Izuzetno od odredbe stava 3. ovog člana, ako se u eksploataciju uvodi novi uređaj za čije korišćenje nema lica sa odgovarajućom dozvolom, odnosno ovlašćenjem, za člana Komisije za praktični deo ispita kao i za predsednika Komisije može biti imenovano lice koje ima dozvolu, odnosno ovlašćenje za uređaj koji je po svojim karakteristikama najbliži uređaju koji se uvodi u eksploataciju.

Za člana Komisije, po pravilu, imenuje se lice koje nije obučavalo kandidata za praktični deo ispita.

Član 23.

Predsednik Komisije ispituje kandidata iz oblasti za koju je imenovan rešenjem, prisustvuje svim fazama ispita, stara se o zakonitosti i pravilnosti sprovođenja ispita, vrši uvid u pripremu ispita i ispitnog materijala i identifikaciju prijavljenih kandidata, ocenjuje uspeh kandidata po završenom ispitnom rezultatu i unosi u ispitni list kandidata.

Član Komisije ispituje kandidata iz oblasti za koju je imenovan rešenjem. Po završenom ispitnom ocenjuje uspeh kandidata i rezultat unosi u ispitni list kandidata uz potpis.

Sekretar Komisije priprema rešenje o formiranju Komisije, organizuje celokupan tok ispita, primenjuje programe za stručno obučavanje i proveravanje stručnosti osoblja službe veze kontrole letenja, izrađuje ispitna pitanja, testove i dr., priprema ispitni materijal i vrši sve druge administrativno-tehničke poslove u vezi sa organizacijom i sprovođenjem ispita.

Član 24.

O radu Komisije i o ispitima vodi se zapisnik.

Zapisnik vodi sekretar Komisije, odnosno član Komisije koga odredi predsednik Komisije.

Zapisnik potpisuju predsednik i članovi Komisije, kao i sekretar i dostavljaju ga zajedno sa izveštajem o rezultatu ispita Saveznom sekretarijatu za saobraćaj i veze.

Član 25.

Ispit se polaže u redovnim i vanrednim ispitnim rokovima, koje utvrđuje Savezni sekretarijat za saobraćaj i veze.

Redovni ispitni rokovi određuju se najmanje tri puta godišnje u razmaku od četiri meseca.

Vanredni ispitni rokovi određuju se ako se prijavi više od pet kandidata, odnosno ako se za to ukaže naročita potreba.

Član 26.

Usmeni deo ispita kandidat polaže posle uspešno urađenog pismenog dela ispita.

Pismeni deo ispita uspešno je urađen ako se oceni da sadrži najmanje 80% tačnih odgovora.

Kandidat koji na teorijskom delu ispita, odnosno teorijskom delu posebnog ispita ne položi dva predmeta, može polagati popravni ispit u roku koji odredi Komisija, a koji ne može biti kraći od 30 dana od dana saopštenja rezultata ispita.

Ako kandidat ne položi popravni ispit, smatraće se da nije položio ispit i mora ga ponovo polagati.

Član 27.

Posle položenog teorijskog dela ispita i posebnog ispita kandidat polaže praktični deo ispita. Ako kandidat ne položi praktični deo ispita, smatraće se da ispit nije položio.

Član 28.

Polaganje ispita, odnosno posebnog ispita, kandidat može ponoviti ako vreme između dva polaganja nije kraće od trideset dana.

Član 29.

Komisija ocenjuje ukupan uspeh kandidata na ispit, odnosno na posebnom ispit ocenom "položio" ili "nije položio".

Član 30.

Odredbe čl. 20. do 29. ovog pravilnika primenjuju se i na sprovođenje ispita prilikom vanredne provere stručne sposobnosti.

IV. DOZVOLA

Član 31.

Na zahtev lica koje položi ispit za sticanje dozvole, Savezni sekretarijat za saobraćaj i veze izdaje dozvolu na osnovu koje to lice može samostalno da vrši poslove za koje je položilo ispit.

Na zahtev lica koje položi poseban ispit za vršenje određenog stručnog posla, Savezni sekretarijat za saobraćaj i veze u važeću dozvolu upisuje ovlašćenje za samostalno vršenje određenog stručnog posla za koje je položilo poseban ispit.

Član 32.

Zahtev iz člana 31. ovog pravilnika sadrži lične podatke podnosioca zahteva (ime i prezime, datum i mesto rođenja, adresu prebivališta, odnosno boravišta) i naznačenje dozvole koja se traži.

Uz zahtev iz stava 1. ovog člana prilaže se uverenje o položenom ispit, odnosno posebnom ispit i dokaz o zdravstvenoj sposobnosti podnosioca zahteva.

Član 33.

Zahtev za produženje roka važenja dozvole može se podneti najkasnije 30 dana pre isteka roka važenja dozvole.

Član 34.

Uz zahtev za produženje roka važenja dozvole imalac dozvole mora:

1) ako je u toku važenja dozvole imao prekid u radu kraći od šest meseci ili nije imao prekid - da podnese dokaze:

- a) o zdravstvenoj sposobnosti;
- b) da je na odgovarajućim poslovima proveo najmanje 18 meseci;

2) ako je u toku važenja dozvole imao prekid u radu duži od šest, a kraći od 12 meseci - da podnese dokaze:

- a) o zdravstvenoj sposobnosti;
  - b) da je na odgovarajućim poslovima proveo neprekidno najmanje šest meseci;
  - v) da je ovlašćeno lice izvršilo proveru njegove stručne sposobnosti;
- 3) ako je u toku važenja dozvole imao prekid u radu duži od 12 meseci - da podnese dokaze:
- a) o zdravstvenoj sposobnosti;
  - b) da je na odgovarajućim poslovima proveo neprekidno najmanje 10 meseci;
  - v) da je položio poseban ispit za sticanje ovlašćenja.

Član 35.

Uz zahtev za obnavljanje važenja dozvole imalac dozvole mora:

1) ako je od dana isteka važenja dozvole prošlo manje od šest meseci - da podnese dokaze:

- a) o zdravstvenoj sposobnosti;
- b) da je na odgovarajućim poslovima proveo najmanje 12 meseci uzastopno pre isteka važenja dozvole;
- v) da je ovlašćeno lice izvršilo proveru njegove stručne sposobnosti;

2) ako je od dana isteka važenja dozvole prošlo više od šest, a manje od 12 meseci - da podnese dokaze:

- a) o zdravstvenoj sposobnosti;
- b) da je na odgovarajućim poslovima proveo najmanje 12 meseci uzastopno pre isteka važenja dozvole;
- v) da je iz teorijskog dela ispita za sticanje dozvole položio vazduhoplovne procedure u AFTN, kao poseban ispit za sticanje ovlašćenja;

3) ako je od dana isteka važenja dozvole prošlo više od 12 meseci - mora ponovo polagati ispit za sticanje dozvole.

Član 36.

Uz zahtev za produženje roka važenja, odnosno obnavljanja važenja ovlašćenja za vršenje poslova kontrolora saobraćaja službe veze i instruktora imalac dozvole podnosi dokaze propisane u članu 34. odnosno u članu 35. ovog pravilnika.

Član 37.

Rok važenja dozvole produžava se, odnosno obnavlja za ovlašćenje za koje su stečeni uslovi propisani ovim pravilnikom.

Ovlašćenje za vršenje određenog stručnog posla prestaje da važi ako se nisu stekli uslovi propisani ovim pravilnikom.

Član 38.

Za vršenje poslova na svakoj novoj vrsti i tipu uređaja koji se koriste u određenom telekomunikacionom centru polaže se poseban ispit za sticanje ovlašćenja za vršenje poslova na toj vrsti ili tipu uređaja.

Član 39.

Obrazac dozvole iz člana 31. ovog pravilnika sadrži: grb Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, naziv saveznog organa uprave koji je dozvolu izdao i naziv dozvole i rubrike u koje se unosi: registarski broj, ime i prezime i adresa prebivališta, odnosno boravišta imaoца dozvole, datum izdavanja dozvole i potpis ovlašćenog lica koje je izdalo dozvolu, mesto za fotografiju i potpis imaoца dozvole, mesto za upisivanje ovlašćenja za vršenje određenih stručnih poslova i mesto za upisivanje produženja roka važenja dozvole.

Obrazac dozvole štampa se na jednom od jezika naroda i narodnosti Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i na engleskom jeziku.

V. ZAVRŠNE ODREDBE

Član 40.

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o stručnoj spremi, ispitima i dozvolama za rad osoblja službe veze kontrole letenja ("Službeni list SFRJ", br. 13/79).

Član 41.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu SFRJ".